

ĐỘNG CƠ PHẠM TỘI CỦA TRẺ VỊ THÀNH NIÊN VI PHẠM PHÁP LUẬT TẠI TRƯỜNG GIÁO DƯỠNG SỐ 5, LONG AN

Nguyễn Thị Bích Thủy¹, Phan Thị Dạ Thảo², Trương Thị Tuyết Thanh³

^{1,2,3} Trường Đại học Văn Hiến

ThuyNTB@vhu.edu.vn

Ngày nhận bài: 21/12/2017; Ngày duyệt đăng: 20/06/2017

TÓM TẮT

Động cơ phạm tội là động cơ bên trong thúc đẩy và dẫn đến hành vi phạm tội của trẻ vị thành niên. Vì vậy, hiểu rõ về động cơ phạm tội thì gia đình, nhà trường cũng như xã hội sẽ phần nào hạn chế được tình trạng này. Qua nghiên cứu, chúng tôi thấy rằng: động cơ phạm tội chủ yếu của trẻ vị thành niên là động cơ gắn liền với những suy tính nhằm nâng cao thể diện bản thân. Ngoài ra, còn có các động cơ khác như động cơ mang tính chất hiếu chiến, động cơ vụ lợi. Đồng thời, các yếu tố như gia đình, nhà trường, xã hội có ảnh hưởng đến động cơ phạm tội của trẻ. Trong đó, yếu tố gia đình là yếu tố trực tiếp và nền tảng tác động đến quá trình hình thành và phát triển nhân cách của trẻ.

Từ khóa: động cơ phạm tội; trẻ vị thành niên vi phạm pháp luật; Trường Giáo dưỡng số 5 Long An.

ABSTRACT

The offenders of minors's law violations at reformatories No 5, Long An

The offender motive is the inside motivation to promote and lead to criminal acts by minors. So, if family, the school and society understand this, they will somewhat limited this condition. Through research we obtained the result: The main motive of offender is attached to thinking to improve up appearances yourself. In addition, there are other motives as motor combative nature, profit motive. Also, factors such as family, school, society may also affect a child's offender. In particular, family factors are direct factors and fundamental impact on the formation and development of the child's personality.

Key words: Offender motives; Minors's law violations; Reformatories No 5, Long An.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, bên cạnh việc kinh tế - xã hội phát triển mạnh và hội nhập với thế giới thì vấn đề tội phạm cũng có chiều hướng gia tăng với mức độ ngày càng tinh vi hơn. Tính chất tội phạm càng nghiêm

trọng nhưng đáng lo ngại là tội phạm do lứa tuổi vị thành niên gây ra.

Tội phạm do tuổi vị thành niên gây ra chủ yếu là các tội: Trộm cắp tài sản (21.812 vụ/33.010 đối tượng, chiếm 34,30%); Cố ý gây thương tích (5.692

vụ/9.588 đối tượng, chiếm 8,95%); Gây rối trật tự nơi công cộng (4.870 vụ/8.768 đối tượng, chiếm 7,65%); Cướp giật tài sản (3,76%); Cướp tài sản (1,43%); Đánh bạc; Hiếp dâm, cưỡng dâm; Cưỡng đoạt tài sản; Giết người và một số tội danh khác [7].

Nguyên nhân của tình trạng trên là do xã hội phát triển nhanh chóng và phức tạp. Bên cạnh đó, tâm sinh lý của trẻ vị thành niên chưa phát triển toàn diện, dễ bị lôi kéo, dụ dỗ, kích động tham gia các hành động sai trái. Đồng thời, nhiều gia đình còn chưa quan tâm đúng mực đến con cái, cha mẹ không thường xuyên sát cánh cùng con cái. Nhà trường và xã hội cũng chưa có biện pháp hiệu quả để giúp trẻ vị thành niên có phương hướng phát triển và hoàn thiện nhân cách đúng đắn trong cuộc sống hiện nay.

Lối sống thực dụng, chạy theo những giá trị vật chất đã làm suy giảm những giá trị truyền thống trong nhận thức, suy nghĩ của một bộ phận giới trẻ hiện nay, đặc biệt là trong lứa tuổi vị thành niên có nhiều biến động về tâm sinh lý.

Vì vậy, tìm hiểu động cơ phạm tội của

trẻ vị thành niên vi phạm pháp luật để từ đó giúp gia đình, nhà trường, xã hội giảm bớt tình trạng phạm tội ở tuổi vị thành niên là việc làm cần thiết.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng các phương pháp: nghiên cứu tài liệu, điều tra bằng bảng hỏi, phỏng vấn sâu. Trong đó, phương pháp điều tra là phương pháp chủ yếu của đề tài; bảng hỏi được xây dựng dựa trên cách phân loại động cơ thành: động cơ vụ lợi, động cơ gắn liền với những suy tính, động cơ mang tính chất hiếu chiến, động cơ đi ngược lại với lợi ích xã hội; các yếu tố ảnh hưởng đến động cơ phạm tội.

Khách thể nghiên cứu gồm 100 trẻ trong số 181 em (176 nam, 5 nữ) đang được giáo dục tại trường Giáo dục số 5, Long An ở độ tuổi từ 15 đến dưới 18 tuổi, ở Trường Giáo dục này không có trẻ từ 12 - 14 tuổi phạm tội. Vì vậy, trong nghiên cứu này chúng tôi chia mẫu nghiên cứu thành 2 nhóm tuổi: 15 – 16 (giai đoạn giữa tuổi vị thành niên) và 17 – dưới 18 (giai đoạn cuối tuổi vị thành niên).

Bảng 1: Mẫu nghiên cứu theo giới tính, độ tuổi và học trình độ học vấn

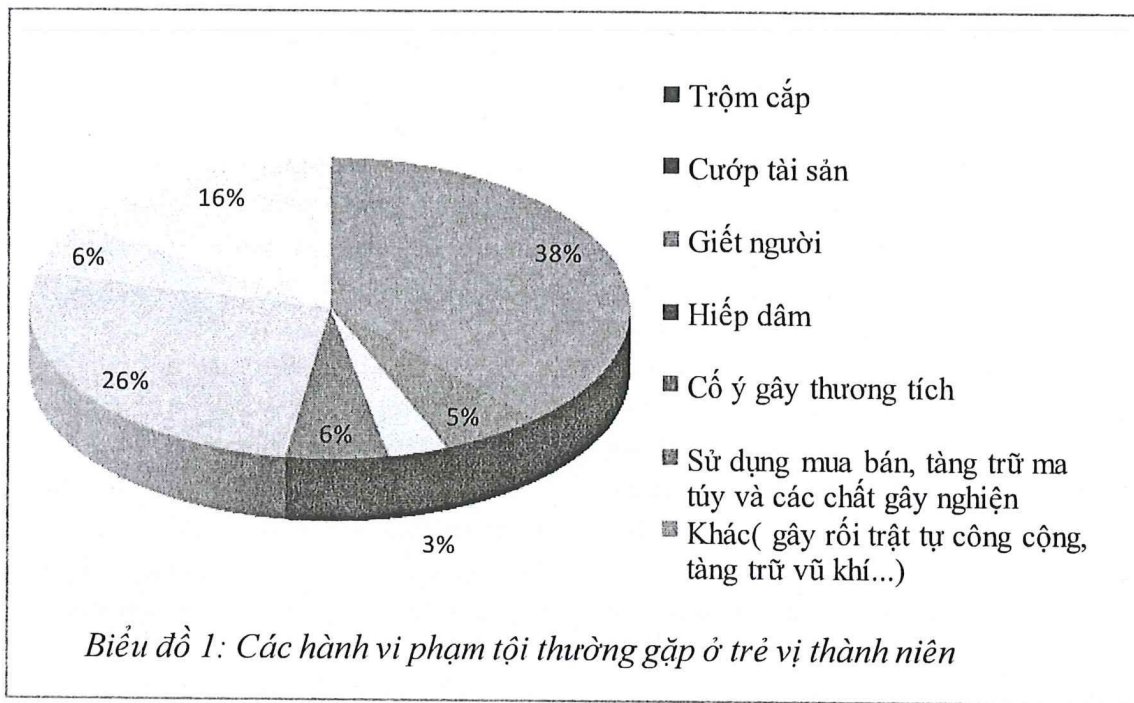
Tiêu chí		Tần số	Tỉ lệ (%)	Tổng
Giới tính	Nam	95	95.0	100%
	Nữ	5	5.0	
Độ tuổi	Từ 15 đến 16 tuổi	39	39.0	100%
	Từ 17 đến dưới 18 tuổi	61	61.0	
Trình độ học vấn	Cấp 1	26	26.0	100%
	Cấp 2	69	69.0	
	Cấp 3	5	5.0	

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Thực trạng phạm tội của trẻ vị thành niên

Kết quả khảo sát cho thấy các tội danh

mà trẻ vị thành niên phạm phải thường là trộm cắp, cướp tài sản, giết người, hiếp dâm, cố ý gây thương tích, sử dụng mua bán, tàng trữ ma túy và các chất gây nghiện...(Biểu đồ 1)

Biểu đồ 1: Các hành vi phạm tội thường gặp ở trẻ vị thành niên

Trẻ vị thành niên có độ tuổi từ 15 đến 16 tuổi phạm tội ở mức độ rất nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng chiếm 57,9% (11 vụ), nhiều hơn 15,8% so với các em có độ tuổi từ 17 đến dưới 18 tuổi. Đây là hồi chuông cảnh báo về tình trạng lệch chuẩn trong sự phát triển nhân cách và coi thường tính mạng, phẩm chất, những giá

trị tốt đẹp của con người trong một bộ phận không nhỏ ở giới trẻ hiện nay.

Tuy nhiên, với hành vi phạm tội ở mức độ ít nghiêm trọng và nghiêm trọng như sử dụng, tàng trữ, mua bán ma túy, chất gây nghiện, gây rối trật tự công cộng... lại tập trung chủ yếu ở độ tuổi từ 17 đến dưới 18 tuổi (61,8% và 73,1%).

3.2. Động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên

Bảng 2: Các nhóm động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên

STT	Nhóm động cơ	Tỉ lệ (%)
1	Động cơ vụ lợi	60.5
2	Động cơ gắn liền với những suy tính	67.5
3	Động cơ mang tính chất hiếu chiến	58.75
4	Động cơ đi ngược lại với lợi ích xã hội	10

Kết quả khảo sát Bảng 1 cho thấy, động cơ gắn liền với những suy tính nhằm nâng cao thể diện bản thân chiếm tỉ lệ cao nhất 67.5%. Trong đó, các em phạm tội là: muốn gia đình phải quan tâm, phải chú ý đến mình vì không ai chú ý đến mình, cần được tôn trọng. Các tiêu chí khác như chứng tỏ bản thân, thể hiện mình là người chịu chơi chiếm tỉ lệ trên 50%. Điều này chứng tỏ, lứa tuổi vị thành niên chưa có sự suy xét đúng đắn trong vấn đề, chưa có khả năng đánh giá hậu quả của sự việc và hành động còn mang tính bộc phát cao.

Động cơ vụ lợi có tỉ lệ cao thứ 2 (60.5%), như: muốn giàu có giống bạn bè, muốn có tiền chi trả cho việc vui chơi, nhậu nhẹt...

Động cơ mang tính chất hiếu chiến chiếm 58.75%. Trẻ vị thành niên phạm tội có động cơ mang tính hiếu chiến như: “Muốn người khác phải sợ, phải phục tùng mình”, “Muốn chứng tỏ sức mạnh đánh đấm của mình với bạn bè”, “Muốn trở thành người cầm đầu trong băng nhóm”. Đây cũng là nguyên nhân dẫn đến các hành vi phạm tội mang tính chất nguy hiểm cho xã hội. Nếu trong gia đình trẻ không có tiếng nói, không biết cách thể hiện nhu cầu mong muốn của bản thân với cha mẹ thì trẻ sẽ cố gắng chuyển hóa những mong muốn ấy vào bạn bè, những người mình có thể bắt nạt trong môi trường

xã hội, đó là lý do khiến trẻ có mong muốn trở thành người cầm đầu, người có sức mạnh vũ lực để luôn được mọi người phục tùng. Vì vậy, cha mẹ nên tin tưởng, tạo điều kiện cho các em có cơ hội thể hiện bản thân. Cha mẹ cần có những thấu hiểu căn bản về tính cách, suy nghĩ của con trẻ để giúp đỡ, giáo dục trẻ đi đúng hướng và tránh phạm phải những sai lầm không đáng có.

Động cơ đi ngược với xã hội (10%) ít gặp trong các trường hợp trẻ vị thành niên phạm tội. Tuy nhiên, vẫn có một số trẻ vị thành niên đi theo con đường phạm tội do muốn chống đối lại cha mẹ, gia đình, do cha mẹ và con cái không có tiếng nói chung. Trẻ làm ngược với những gì cha mẹ, gia đình mong muốn đa phần là do thất vọng chán nản về gia đình. Trẻ sống trong tình trạng cha mẹ ly hôn, bất đồng, khiến các em không còn cảm giác an toàn khi ở nhà, chán nản với cha mẹ. Từ đó, các em không muốn làm cha mẹ vui lòng và muốn thỏa mãn những nhu cầu ích kỷ của cá nhân để cha mẹ chú ý, quan tâm đến mình hơn.

3.3. Các mức độ nghiêm trọng của động cơ mang tính chất hiếu chiến

Trẻ có các động cơ mang tính chất hiếu chiến có các hành vi phạm tội mang tính chất nghiêm trọng khá cao. (Bảng 3)

Bảng 3: Động cơ mang tính chất hiếu chiến và các mức độ nghiêm trọng của hành vi phạm tội

Động cơ phạm tội	Mức độ nghiêm trọng của hành vi phạm tội					
	Ít nghiêm trọng		Nghiêm trọng		Rất nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng	
	Tần số	Tỉ lệ	Tần số	Tỉ lệ	Tần số	Tỉ lệ
Muốn trở thành người cầm đầu trong băng nhóm	31	57,4	15	27,8	8	14,8
Muốn người khác phải sợ, phải phục tùng mình	31	51,7	14	23,3	15	25
Muốn trả thù bạn bè vì dám coi thường mình	35	54,7	17	26,6	12	18,8
Muốn chứng tỏ sức mạnh đánh đấm của mình với bạn bè	32	56,1	15	26,3	10	17,5

Trẻ vị thành niên có các động cơ mang tính chất hiếu chiến thường gắn liền với những hành vi phạm tội có tính chất nguy hiểm, nghiêm trọng. Chẳng hạn như với động cơ muốn trở thành người cầm đầu trong băng nhóm có đến 27,8% có hành vi mang tính chất nguy hiểm và 14,8% mang tính chất rất nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng. Trong động cơ muốn trả thù bạn bè có tới 26,6% hành vi phạm tội có tính chất nghiêm trọng và 18,8% hành vi mang tính chất rất nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng. Đây là những con số đáng báo động về tình trạng trẻ vị thành niên phạm tội gây nguy hiểm cho xã hội với những động cơ mang tính hiếu chiến cao.

Nguyên nhân của tình trạng này là do trẻ vị thành niên có cái tôi cao, chưa biết cách kiềm chế bản thân. Bên cạnh đó, do ảnh hưởng của các trò chơi bạo lực trên

mạng internet, trong các trò chơi bạo lực, trẻ được hóa thân trực tiếp vào nhân vật, được khen thưởng khi thực hiện thành công các hành vi bạo lực. Chính vì vậy, trẻ vị thành niên đã đem các hành vi bạo lực vào các hành động thường ngày. Ngoài ra, các hành vi bạo lực trong gia đình của chính cha mẹ các em cũng ảnh hưởng đến suy nghĩ và hành động của các em.

3.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên

Yếu tố gia đình

Trong các yếu tố gia đình tác động đến động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên thì yếu tố “ba mẹ, người nuôi dưỡng lo làm ăn rất ít dành thời gian quan tâm chăm sóc” được đánh giá cao nhất (chiếm 52%). Bên cạnh đó, yếu tố “cha mẹ, người nuôi dưỡng nông chiều, muốn gì được nấy”, “cha mẹ ly hôn”, “cha mẹ ham mê cờ bạc”,

“cha mẹ thường xuyên cãi nhau và đánh nhau”, “thường xuyên bị cha mẹ đánh đập, la mắng” cũng tác động rất lớn đến động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên.

Yếu tố nhà trường

Khó khăn trong trường học mà trẻ vị thành niên gặp phải có tỉ lệ cao nhất là ít tham gia các hoạt động tập thể của lớp, của trường (45%). Ngoài ra, các yếu tố gây khó khăn cho trẻ trong trường học như: hay gây gổ, cãi nhau với bạn bè (41%); học kém, không thích học (31%); rụt rè, tự ti, ít giao tiếp với bạn bè thầy cô (27%); các bạn ngoan, học giỏi ít gần gũi (23%);... Hoàn cảnh gia đình, lực học, khả năng phát triển... chính là các rào cản khiến các em khó hòa nhập trong môi trường học tập hay khi chuyển từ cấp 1 sang cấp 2 (môi trường học tập thay đổi, khối lượng môn học tăng lên,...).

Yếu tố xã hội

Có tới 65% trẻ vị thành niên tụ tập bạn bè ăn nhậu, 63% trẻ thường xuyên chơi game và các trò chơi trên mạng internet, 51% thích chơi với bạn bè quậy phá, chơi bời. Các em thích tụ tập, chơi bời nhậu nhẹt cùng bạn bè (chiếm 51%) do các em cho rằng bạn bè hiểu mình hơn cha mẹ.

Trẻ vị thành niên dành thời gian để chơi game (chiếm 49%) và xem phim có nội dung bạo lực đánh đấm (chiếm 41%). Các trò chơi bạo lực hiện nay đa số cho phép người chơi hóa thân thành nhân vật bạo lực, chủ động trong các hành vi bạo lực, chủ động trong việc lựa chọn nạn nhân, vũ khí, theo dõi nạn nhân... và đặc biệt, có khen thưởng khi hành vi bạo lực được thực hiện thành công. Điều này càng kích thích các em lún sâu vào các trò chơi bạo lực trên game và hành xử những kiểu

bạo lực đó trong thực tế đời sống với những người xung quanh.

4. Kết luận

Động cơ khiến trẻ vị thành niên phạm tội đa số là động cơ gắn liền với những suy tính nhằm nâng cao thể diện bản thân. Ngoài động cơ gắn liền với các suy tính nâng cao thể diện bản thân thì động cơ vụ lợi như muốn giàu có giống bạn bè, muốn có tiền chi trả cho việc vui chơi, nhậu nhẹt... hay động cơ mang tính chất hiếu chiến như muốn trở thành người cầm đầu của băng nhóm, muốn trả thù bạn bè... cũng có tỉ lệ khá cao.

Đồng thời, động cơ mang tính chất chống đối như muốn làm sai lời cha mẹ vì chán nản gia đình cũng góp phần hình thành các hành vi phạm tội của trẻ vị thành niên.

Có nhiều yếu tố tác động tới động cơ phạm tội của trẻ vị thành niên xuất phát từ gia đình, nhà trường, xã hội. Trong đó, yếu tố gia đình có ảnh hưởng lớn nhất đối với trẻ vị thành niên, bởi đây là môi trường đầu tiên trẻ được tiếp xúc và hình thành nhân cách của trẻ. Bên cạnh đó, yếu tố xã hội như sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin làm cho trẻ say mê với các trò chơi bạo lực, game online, dành thời gian xem phim sex hay tụ tập bạn bè ăn nhậu, thích chơi với bạn bè xấu cũng tác động rất nhiều đến hành vi phạm tội của trẻ vị thành niên

Chính vì vậy gia đình, nhà trường và xã hội cần giáo dục, giúp đỡ, định hướng để trẻ có các kỹ năng sống cần thiết, nhận biết được những giá trị, niềm tin đúng đắn để tránh phạm phải những sai lầm đáng tiếc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Chu Liên Anh (2010), *Giáo trình Tâm lý học tư pháp*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [2]. Vũ Dũng (chủ biên, 2000), *Từ điển Tâm lý học*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [3]. Trần Thị Minh Đức (2009), *Hành vi gây hấn phân tích từ góc độ tâm lý học xã hội*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
- [4]. Dương Thị Diệu Hoa (chủ biên, 2011), *Giáo trình Tâm lý học phát triển*, Nxb Đại học Sư phạm, Hồ Chí Minh.
- [5]. Maurice Porot, Đạm Thu dịch, (1993), *Trẻ em và các mối quan hệ gia đình*, Nxb Ngoại Văn, Hà Nội.
- [6]. Đặng Thanh Nga, Nguyễn Hồi Loan (2004), *Tâm lý học pháp lý*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
- [7]. Vụ quản lý Khoa học và Công nghệ - Bộ Công An (2004), *Người chưa thành niên phạm tội và các giải pháp phòng ngừa của lực lượng cảnh sát nhân dân trong tình hình hiện nay*, NXB Công an Nhân dân, Hà Nội.